

Nagehan KIRKBEŐOĐLU

**KANUNDAN VE
SÖZLEŞMEDEN DOĞAN
ÖNALIM HAKKI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAM VE ÖNALIM HAKKININ KULLANILMASININ ŞARTLARI

I. Kavram ve Tanım	3
A. Mukayeseli Hukukta Önalım Hakkı	7
1. Fransız Hukukunda	7
2. Alman Hukukunda	8
3. İsviçre Hukukunda	10
B. Önalım Hakkının Türleri	14
1. Yasal Önalım Hakkının Özellikleri ve Hukuki Niteliği	14
a. Ayni Hak Teorisi.....	17
b. Öneri (İcap) Teorisi	19
c. Yenilik Doğuran Hak Teorisi.....	20
2. Kanundan Doğan Önalım Hakları	23

a. Türk Medeni Kanunu'nda Düzenlenen Paylı Taşınmaz Mülkiyetinden Doğan Yasal Önalım Hakkı (TMK.m. 732- 734)	23
b. Diğer Kanunlarda Düzenlenen Önalım Hakları	23
3. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkının Hukuki Niteliği ve Özellikleri	28
a. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkının Türleri	31
aa. Adi Önalım	31
bb. Nitelikli Önalım	31
b. Önalım Sözleşmesi.....	31
c. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkının Kullanılması.....	33
d. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkının Şerhi.....	35
4. Vasiyetname Yoluyla Tanınan Önalım Hakkı.....	38
C. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkının Konusu ve Kapsamı.....	38
D. Yasal Önalım Hakkının Konusu ve Kapsamı	40
1. Taşınmazlar Bakımından	40
a. Arazi.....	41
b. Bağımsız ve Sürekli Haklar	41
c. Kat Mülkiyetine Konu Bağımsız Bölümler	43
2. Taşınır Bakımından	43
II. Önalım Hakkının Benzer Haklarla Karşılaştırılması	44
A. Alım Hakkı	44
B. Geri Alım Hakkı.....	45
C. Satış Vaadi (Ön Akit).....	46
D. Opsiyon Hakkı.....	47
III. Önalım Hakkının Kullanılmasının Şartları.....	49
A. Önalım Olayının Gerçekleşmesi	49
1. Genel Olarak.....	49
2. Önsözleşme.....	57
3. Üçüncü Kişiye Tanınan Alım (İştira) Hakkı	60
4. Şarta Bağlı İşlemler	61

---

5. Sözleşmede Sonradan Yapılan Değişikliklerin Önalım Hakkına Etkisi	63
6. Üçüncü Kişiyeye Yapılan Karma Bağış	65
B. Satış veya Ekonomik Olarak Satışa Eşdeğer bir İşlemin Gerçekleşmesi	69
1. Genel Olarak.....	69
2. Ekonomik Bakımdan Satışa Eşdeğer İşlemlerde Kanuni Önalım Hakkının Kullanılması Sorunu.....	73
a. Sonuç Odaklı Yaklaşım (Finale Betrachtungsweise).....	83
b. Ekonomik Yaklaşım (Wirtschaftliche Betrachtungsweise).....	84
c. Sözleşmelerin Tipolojik Tasnifi: BYDLINSKI Tarafından Önerilen Yol.....	86
d. Tamamlayıcı Yorum Metodu.....	87
e. Dürüstlük Kuralı	89
3. Önalım Olgusu: Taşınmazın Üçüncü Kişiyeye Satışı veya Ekonomik Olarak Satışa Denk Hukuki İşlemler	90
a. Üçüncü Kişi ile Yapılan Trampa Sözleşmesi Neticesinde Malın Mülkiyetinin Trampa Sözleşmesinin Diğer Tarafı Üçüncü Kişiyeye Nakli.....	92
b. Üçüncü Kişi ile Yapılan Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi Neticesinde Malın Mülkiyetinin Bakım Borçlusu Üçüncü Kişiyeye Nakli.....	96
c. Üçüncü Kişi ile Yapılan Ömür Boyu Gelir Sözleşmesi Neticesinde Malın Mülkiyetinin Ömür Boyu Gelir Sözleşmesi Borçlusu Üçüncü Kişiyeye Nakli... ..	97
d. Şirketler Hukuku Kapsamında Yürütülecek Faaliyetlerin Önalım Olgusu Bağlamında Değerlendirilmesi.....	100
aa. Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi	106
bb. Şirket Hisselerinin Satımı	106
e. İfa İkameleri: İfa Yerine veya İfa Amacıyla Edim	109

f. Önalım Hakkı ile Yüklü Taşınmaz Malikinin Taşınmazın Mülkiyetini Üçüncü Kişiye Geçirme Borcu veya Taşınmazın Sağladığı Ekonomik Yarar ve Yetkilerin Üçüncü Kişiye Devri.....	110
aa. Taşınmaz Mülkiyetinin Şekli Anlamda Üçüncü Kişiye Devredilmesi ve Tapu Kütüğüne Tescil Edilmesi Yükümlülüğü	111
bb. Taşınmazın Sağladığı Ekonomik ve Fiili Tasarruf Yetkisinin Üçüncü Kişiye Devri Yükümlülüğü.....	112
aaa. İrtifak Hakkı.....	112
bbb. Üst Hakkı	113
ccc. İntifa Hakkı	116
ddd. Oturma Hakkı	117
eee. İnşaat Yapmama İrtifakı	118
fff. Taşkın İnşaat	118
g. Payın Gerçekte Satış Olduğu Halde Bağış Gibi Gösterilmesi.....	121
C. Önalım Olayını Gerçekleştiren Satım Sözleşmesinin Özellikleri	122
1. Tam ve Gerçek Bir Satım Sözleşmesi Bulunmalıdır	122
2. Geçerli Bir Satım Sözleşmesi Olmalıdır	125
a. Kesin Hükümsüzlük Hali.....	127
aa. Adi (Mutlak) Muvazaa Halinde.....	128
bb. Mevsuf (Nispi) Muvazaa Halinde	130
aaa. Sözleşmenin Konusunda veya Şartlarında (Kısmi) Muvazaa.....	133
bbb. Önalım Hakkının Kullanılmasında Bedelde Muvazaa İddiası.....	136
cc. Üçüncü Kişi ile Yapılan Sözleşmelerde Şekle Aykırılığın Önalım Olgusuna Etkisi.....	142
b. İptal Edilebilirlik Hali	143
c. Aşırı Yararlanma (Gabin) Bulunması.....	145
d. Satış Sözleşmesinde Eksiklik Bulunması.....	147

İKİNCİ BÖLÜM

ÖNALIM HAKKININ KULLANILMASI

I. Yasal Önalım Hakkının Dava Yoluyla Kullanılması.....	149
A. Genel Olarak.....	149
B. Önalım Olayının Bildiriminin Yapılması	151
1. Önalım Olayını Kim/Kimlerin Bildireceği Meselesi	151
2. Bildirimin Şekli	153
3. Önalım Olayının Bildirileceği Süre.....	158
a. Genel Olarak.....	158
b. Üç Aylık Süre	159
c. İki Yıllık Süre.....	161
4. Önalım Olayının Bildirilmemesinin Sonucu	163
C. Önalım Davasında Taraflar	165
1. Davacı.....	165
2. Davalı.....	169
D. Önalım Davasında Görevli Mahkeme.....	171
E. Önalım Davasında Yetkili Mahkeme	173
F. Önalım Davası Açıldıktan Sonra Dava Konusunun Devredilmesi	173
1. Önalım Hakkı Sahibinin Davasını Dava Konusunu Devralana Yöneltilmesi	175
2. Önalım Hakkı Sahibinin Davasını Dava Konusunu Devreden Davalıya Karşı Tazminat Davasına Dönüştürmesi.....	175
G. Önalım Hakkının Kullanılmasında Süreler	177
H. Önalım Bedelinin ve Tapu Giderlerinin Depo Edilmesi.....	178
II. Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkı	182
A. Önalım Sözleşmesinin Şekli.....	182
B. Sözleşmesel Önalım Hakkının Kullanılması	184
a. Tapuya Şerh Verilmemişse	187

b. Tapuya Şerh Verilmişse.....	187
III. Önalım Hakkının Kullanılmasının Mümkün Olmadığı Durumlar.....	188
A. Paydaşlar Arasındaki Satımlar	188
B. Cebri Artırmayla Satımlar	190
C. Bağışlama	191
D. Bir Şirkete Sermaye Olarak Konulması.....	192
E. Miras Yoluyla İntikal ve Ölüme Bağlı Tasarruflar.....	193
F. Önalım Konusunun Trampa Yapılması	195
G. Yasal Önalım Hakkının Kullanılmasında Fiili Taksim Engeli .	196
1. Fiili Taksim Kavramı.....	196
2. Fiili Taksim Şartları.....	197
3. Fiili Taksim Yasal Önalım Hakkına Etkisi.....	202
H. Önalım Konusunun Kamulaştırılması	207
I. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Yapılmış Olması	208
J. Taşınmaz Satım Vaadi Sözleşmesi Yapılmış Olması.....	209

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖNALIM HAKKININ KULLANILMASININ SONUÇLARI

I. Önalım Hakkının Kullanılması ile Oluşan Yeni Hukuki Durum....	211
II. Önalım Hakkının Kullanılmasıyla Kurulan Satım İlişkisinden Doğan Borçlar	216
A. Önalım Konusu Taşınmaz Payının Önalım Hakkı Sahibine Geçtiği An	217
B. Önalım Hakkı Sahibinin Borçları.....	217
C. Önalım Yükümlüsünün Borçları.....	220
III. Önalım Hakkının Sona Ermesi	220
A. Önalım Hakkından veya Hakkın Kullanılmasından Feragat ...	221
1. Önalım Hakkından Feragat.....	221

---

2. Önalım Hakkının Kullanılmasından Feragat	227
a. İsviçre Federal Mahkemesine Göre	229
b. Türk Yargıtay'ına Göre	231
B. Hak Düşürücü Sürenin Geçmesi.....	233
C. Önalım Hakkı Konusu Taşınmaz Mülkiyetinin Kaybı	233
D. Paylı Mülkiyetin Sona Ermesi.....	235
E. Paylı Taşınmazın Kat Mülkiyetine Çevrilmesi.....	236
F. Paylı Mülkiyetin Elbirliği Mülkiyetine Çevrilmesi	237
G. Paylı Eşyanın Cebri İcra Yolu ile Satılması.....	237
H. Paylı Eşya Üzerindeki Mülkiyet Hakkının Terki	238
I. Paylı Taşınmazın Kamulaştırılması.....	239
J. Paylı Eşyanın Yok Olması.....	239
K. Diğer Sebepler	240
SONUÇ	241
KAYNAKÇA	247